

מסורת הש"ס

(א) לעיל קלב, (ב) ו'נ"ל (בארשס), (ג) לעיל קי. מנחות מד, (ד) ונקמן קלג[:], (ה) [מתוספתא פ"י ה"א], (ו) גיטין מז, (ז) וינכחות ט, (ח) ו'נ"ל ארשס, (ט) עיין רש"י ורש"א, (י) ויקרא כג, (יא) אין לו שם אחר כל"ל ר"מ, (ט) ונשי' היטב מוסי' מנחות מד. ד"ה טלית, (ט) [שיך לע"ב],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה יְהוָה מַשְׁפָּט הַבְּהִימִים מֵאֵת הַעֵץ מֵאֵת זִבְחֵי הַזֹּבֵחַ אִם שׁוּר אִם שֶׁה וְהָיוּ לִבְהֵן הַיָּרֵעַ וְהַלְוִיִּים וְהַקְּדָשׁ;

דברים יח ג
2. וְלִקְחֹת מִרְאשִׁית כֹּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֵּבֵא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ וְנָתַן לָךְ וְשָׂמַת בְּטֶנְא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר יִי אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם:
דברים כו ב
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן יִבְיֹאוּ לָךְ לָךְ יִהְיֶה כָּל טָהוֹר בְּבִיתְךָ יִאֲבָלוּ:

במדבר יח יג
4. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אֲרָבֶעַ כַּנְפוֹת כִּסִּיִּיךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהֶּן:

דברים כב יב
5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לִדְרוֹתָם וְהָיוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח
6. כִּי תִבְנֶה בֵּית חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִגֶּךָ וְלֹא תִשִּׂים דָּמִים בְּבִיתְךָ כִּי יַפֵּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ:

דברים כב ח
7. וְאִבְלַת לִפְנֵי יִי אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר לִשְׁכֹּן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֶׂה דִּגְגָךְ תִּירְשֶׁךָ וְצִצְיֹךָ וּבִבְרַת בְּקָרְךָ וְצִנְאָךָ לִמְעַן תִּלְמַד לִירֵאָה אֶת יִי אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים:
דברים יד כג
8. וְהִבֵּאתָם שָׂמָה עֲלֵיהֶם וּבְחִיבָם וְאֵת מַעֲשֵׂיהֶם וְאֵת תְּרוּמַת יָדָם וְגִדְרֵיהֶם וְגִבְדֵּיהֶם וּבִבְרַת בְּקָרֵיךָ וְצִנְאֲנָם:
דברים יב ו
9. רֹאשִׁית דִּגְגֶךָ תִּירְשֶׁךָ וְצִצְיֹךָ וְרֹאשִׁית גֹּז וְאֲנָךְ תִּתֵּן לוֹ:

דברים יח ד
10. וְשָׁמַרְתָּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׁאוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ בוּ כִּי תִחַלְּלוּהוּ אֲנִי יִי מִקֹּדֶשׁ:
ויקרא כב ט ואיש כי יאכל קדש בשגגה וְנִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא כב יד

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין

דרך ציאסך. לבית אתה קובע מזוזה וכשהוא נכנס לביתו רגליה דימינא עייל צרישא נמלא שהימין בכניסה הוא דרך ציאה: **מטוס**. הזרוע והלחיים והקצה: **זוכחי**. שנים משמע: **אדרבה** **נילף** **נפינה** **מסרומא**. ולא תבצי קרא דהא קולא וחומרלא לחומרלא מקשינן[[]‏: **הדין**

עס הטנא. צפירקין דלעיל וזוכחי

אורחיה דקרא הוא: **ארלך**. אשר

תביא מארלך ארלך משמע מיעוטא

יארלכס לא משמע מיעוטא כולי האי

ולא ממעטא חוזה לארץ מיניה

דמשמע כל מקוס שיש להס ארץ אכל

ארלך משמע המיוחדת לך ולא לעזדי

כוכבים: **כי יפול הנופל**. כל שראוי

ליפול הימנו ואפילו צשומפות: **צפי**

כנסיות. שאין חלק לאחד מהן צו

שאף לבני עזב היס הוא ועוד שאינו

בית דירה: **ליטנסו להני כללי**. דאמר

דצא דמודי ר' אלעאי צכל הני דהא

תניא דפליג ר' אלעאי צצטורה ולא

מרבי לה מצקרכס וצאנסס: **ואמר ר'**

חנינא **מסורא** **ליטנסו להני כללי**.

דצא דהא תניא דפליג רבי אלעאי

צמתנות ומדפטר צמתנות על כרחן

פטר נמי צתרומה דאי ס"ד צתרומה

מחייב היכי פטר צמתנות ילייתיניהו

לחיוצא מתרומה הואיל וגמיר גזירה

צזה דמתניה נמיהה מסתצברא דהא

אגמרוה דלחומרלא אית לן למידן:

ואל ש"מ צתרומה נמי פטור. דדייק

דגנך והדר יליף מתנות או מתרומה

או מראשית הגז צמתניה נמיהה (ט):

טאי מה. כיון דמתרומה יליף רבי

אלעאי לראשית הגז דאמרן לעיל

צומפות דעוצד כוכבים נפקא ליה

מרישיה דקרא אי מה תרומה צחור"ל

לא אף ראשית הגז צחור"ל לא דצפ"ק

דקדושין (דף לו): קי"ל כל מצוה שאינה

תלויה צארך נוהגת צין צארך צין

צחור"ל דיליף מעצדות כוכבים שהיא

חוצת הגוף ונוהגת צכל מקוס אכל

חוצת קרקע אינה נוהגת אלס צארך:

מנהריצל. שס מקוס: **איין**. דלויס:

והסנניא. ציחומא[[]‏: **סרומה** **טובליט**.

אוסרת משוס טצל דכתיב"א אשר ירימו

צעמידיס לימרתס הכתוב מדצב צאלו

הן השצרפין (סנהדרין דף פג): **איין לך**

צו אלס מראשיוס ואיך. משהופרס

ונעשה ראשית הוא שלו אכל מעיקרא

יאיין לו אלס שס אחד דהאי ראשית

קרא ימירא הוא ווראשית דלעיל

סמין והוא ליה למכתב וגו צאנך:

מיסה. צו האוכלה צמזיד: **חומס**.

צשוגג: **ראשון** **ושני**. מעשר ראשון

ומעשר שני: **איין לך אלס ראשיתו**.

איין לך נמיהה אחרת להפריש ממנו

מדלס כתב ומגו צאנך ש"מ מתנה

ראשונה צלצד אתא ראשית לאשמועי:

סרומה מחדש על היסן לא. דכתיב היוצא השדה שנה שנה (דצריס יד): **היו לו שפי רחלוס** **גזו**. שנה זו והניח: **גזו**. שניה והניח עד שהיו לו חמש גזיס איין מנטרפות דאגזיס של חמש זאלן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מנטרפות**. אס היו לו חמש זאלן וגזחו השמים צשנה זו ושלש צשנה שניה דהשתא איכא גזיס של חמש זאלן מנטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **והסנניא**. איךך דאפילו חמש איין מנטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה**. צהא נמי פליגי רבי אלעאי ורצנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה איין מנטרפות ולרצנן מנטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי: **הגדל צחיצו**. כגון ישראל שלקח שדה מן העוצד כוכבים דמפפרס לקמיה: **הגדל צפטור**. ציד עוצד כוכבים: **צחיצו**. לאחר שצאו ציד ישראל: **צסוריא**. ארס צוצה שצבשה דוד ולא שמיה צצוש ולא חלה צה קדושת הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעוצד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך איין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלשים שגדלו אכלו טצל וחולין מעורצין אכל צארך ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעוצד כוכבים צה להפקיע מן המעשר [ויגשין מ]. וחסכמים פוערין דכיון שהציאה שלש ציד עוצד כוכבים כאליו נגמרה כולה צידו דקיימא לן (ר"ה יב: יא). תצוזה צתס שליס אולס: **וכי תימא הני נמי**. דהגדל ציד עוצד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו צא ליד ישראל: **הנוקח גז צאלו** **של עוצד כוכבים**. קודס שנגזזה: **פטור מראשית** **הגז**. דצאנך צענין ולא גיזומיך והכא לאו צאלו דישראל הוא: **הא צאלו** **לגזו**. לקח וקנה עדרו של עוצד כוכבים כשהיא עומדת לגזוז הואיל והכל שלו וקרינא ציה צאנך: **חייב**. ואף על פי שגדלו הגזיס אכל עוצד כוכבים:

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין קלו.

ביתך דרך ביאתך. תימה אמאי לא אמר שומפות דעוצד כוכבים דקקאמר צכל הני דלעילט: **אראא** **ארצך** **צ"צ** **צמעוטי** **חור"צ**.

אע"ג דמצוה התלויה צארך היא מכל מקוס אצטריך למעוטי משוס דאתקס לצצר צחלצ צחד קרא. רצצ"ס:

אי מה תרומה חייבין ע"יה מיתה וחומש כו'. ואע"ג דצראשית הגז לא שייכא ציה אכילה ואין צתרומה חומש אלא צאכילה הגלת ראשית זי היא אכילתה:

יאיף ראשית **הגז** **ששיריה** **נברין**. תימה מונלן דצענין ששיריה נכרין אי מדכתיב ראשית צראשית הגז נמי כתיב ראשית ומה לרין למילף מתרומה ויש לומר דהא דצענין צתרומה שיריה נכריס משוס דילפיין תרומה מחלה דחלה נקראת תרומה וצחלה כתיב מראשית דמשמע ולא כל ראשית:

כרבי הטבח בכורים אע"ג דכתיב² ארצך דיוךך אין דשותפות לא רכתב רחמנא³ בכורי כל אשר⁴ בארצך אלא ארצך למה לי ה"למעוטי חוצה לארץ ציצית אע"ג דכתב רחמנא⁴ כסותך דיוךך אין דשותפות לא רכתב רחמנא⁵ על כנפי בגדיהם לדורותם ואלא כסותך למה לי לכדרב יהודה⁶ דאמר רב יהודה יטלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום מעקה אע"ג דכתב רחמנא⁶ לגנך דיוךך אין דשותפות לא רכתב רחמנא⁶ כי יפול הנופל ממנו אלא גנך למאי אתא ה"למעוטי כתי כנסיות ובתי מדרשות אמר רב ביבי בר אבבי ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת בבכורה ור' אלעאי פוטרה מאי טעמא דר' אלעאי דכתיב⁷ בקרך וצאנך והא כתיב⁸ בקרכם וצאנכם דכולהו ישראל אמר רב חנינא מסורא ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת במתנות ור' אלעאי פוטר מאי טעמא יליף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא ואי ס"ד בתרומה מיחייב גילף נתינה נתינה מתרומה אלא ש"מ בתרומה נמי פוטר אי מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף מתנות בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר רבי יוסי מנהרביל אין והתניא רבי אלעאי אומר מתנות אין נוהגין אלא בארץ וכן היה⁹ רבי אלעאי אומר ראשית הגז אין נוהג אלא בארץ מאי טעמא דר' אלעאי אמר רבא יליף נתינה נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף ראשית הגז בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר ליה אבבי אי מה תרומה טובלת אף ראשית הגז טובלת א"ל אמר קרא¹⁰ וראשית גז צאנך תתן לו אין לך בו אלא מראשיתו ואילך אי מה תרומה חייבים עליה מיתה וחומש אף ראשית הגז חייבים עליו מיתה וחומש אמר קרא¹⁰ ומתו בו ויסף עליו עליו ולא על ראשית הגז בו ולא בראשית הגז אי מה תרומה ראשון ושני אחריה אף ראשית הגז ראשון ושני אחריה אמר קרא ראשית אין לך בו אלא ראשית בלבד אי מה תרומה מחדש על הישן לא אף ראשית הגז מחדש על הישן לא אין והתניא¹¹ היו לו שתי רחלות גזו והניח גזו והניח שנים ושלשה שנים אין מצטרפות הא חמש מצטרפות והתניא אין מצטרפות אלא ש"מ הא דר' אלעאי והא דרבנן אי מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור אף ראשית הגז נמי גדל בחיוב חייב בפטור פטור וגבי תרומה מנלן¹² דתניא ביישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים עד שלא הביאה שלישי חייב משהביאה שלישי ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרין וכי תימא הכי נמי והתנן הלוקח גז צאן עובד כוכבים פטור מראשית הגז הא צאנו לגזוז חייב מתני' דלא

עד שניה והניח גזו. שנה זו והניח: **גזו**. שניה והניח עד שהיו לו חמש זאלן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מנטרפות**. אס היו לו חמש זאלן וגזחו השמים צשנה זו ושלש צשנה שניה דהשתא איכא גזיס של חמש זאלן מנטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **והסנניא**. איךך דאפילו חמש איין מנטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה**. צהא נמי פליגי רבי אלעאי ורצנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה איין מנטרפות ולרצנן מנטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי: **הגדל צחיצו**. כגון ישראל שלקח שדה מן העוצד כוכבים דמפפרס לקמיה: **הגדל צפטור**. ציד עוצד כוכבים: **צחיצו**. לאחר שצאו ציד ישראל: **צסוריא**. ארס צוצה שצבשה דוד ולא שמיה צצוש ולא חלה צה קדושת הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעוצד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך איין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלשים שגדלו אכלו טצל וחולין מעורצין אכל צארך ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעוצד כוכבים צה להפקיע מן המעשר [ויגשין מ]. וחסכמים פוערין דכיון שהציאה שלש ציד עוצד כוכבים כאליו נגמרה כולה צידו דקיימא לן (ר"ה יב: יא). תצוזה צתס שליס אולס: **וכי תימא הני נמי**. דהגדל ציד עוצד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו צא ליד ישראל: **הנוקח גז צאלו** **של עוצד כוכבים**. קודס שנגזזה: **פטור מראשית** **הגז**. דצאנך צענין ולא גיזומיך והכא לאו צאלו דישראל הוא: **הא צאלו** **לגזו**. לקח וקנה עדרו של עוצד כוכבים כשהיא עומדת לגזוז הואיל והכל שלו וקרינא ציה צאנך: **חייב**. ואף על פי שגדלו הגזיס אכל עוצד כוכבים:

דלא

עין משפט ור מצה

מו ב מיי פ"ו מהלכות מפלין הל' יב סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' רפט סעיף ב:

מו ב מיי פ"ד מהלכות מרומות הל' ח טוש"ע י"ד סי' שלס סעיף לה:
יו ג מיי פ"י מהלכות צבורים הל' יד סמג עשין קמב טוש"ע שס סי' שלג סעיף י:
יח ד מיי פ"ב שס הל' ח סמג עשין קמב:
יח ה מיי שס הל' א ע"ש:

כ ו מיי פ"ג מהלכות ציצית הל' ד סמג עשין טו טוש"ע ארו"ח סי' יד סעיף ה:
כא ז מיי שס טוש"ע שס סעיף ג:
כב ח ט מיי פ"א מהל' רוחא הל' ב סמג עשין עט טוש"ע ח"מ סי' מב סעיף ג:

כג י מיי פ"י מהלכות צבורים הל' טו סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף יב ופסק דנימן מנשן:
כד כ מיי פ"א מהל' מרומות הל' יח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין הי"ע אלא מלת זכחי: (ב) רש"י ד"ה אלס ש"מ וכו' צמתינה נמיהה או כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי לראשית הגז כדאמרן לעיל למעוטי שומפות דעוצד כוכבים דנצקא לוי מרישי' דקרא ה"ג יליף לתרומה מראשית הגז מסיפי דקרא הס"ד ואח"כ מה"ד אי מה תרומה:

מוסף רש"י

דרך ביאתך. לימין צצווא לבית ולא מימין לאלתא (יומא יא: ובעי"ז מנחות ד.). **הדין עס הטבח**. דיט של סנן לצבוע מן הטבח הממנות ואע"פ שאין צבשהה של טבח אלא משל אחרים (דעיל קלב.).

שיטה מקובצת

א] היכי פטר במתנות נילפינהו לחיובא מתרומה:
ב] אי מה כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי וכו'. ג"ב ג"א בפרש"י כתיבת יד אי מה תרומה צחור"ל לא אף ראשית הגז צחור"ל לא כיון דאמרת דאי ס"ד בתרומה נמי חייב לילף נתינה נתינה מתרומה מכלל דכל היכא דמצי יליף מתרומה לא שביק תרומה ויליף מראשית הגז אי מה וכו'. ע"כ מצאתי בפ"י אחד מרש"י ז"ל כ"י רצ"ע:
ב] אין דרוא פטור:
ז] הגהת ראשית הגז היא אכילתה: